

живання населення. Решение существующих проблем энергосбережения требует проведения экономически целесообразных и экологически приемлемых энергоэффективных мероприятий.

Литература

1. Официальный сайт компании Межрегионэнергосервис — режим доступа: http://www.regenergo.ru/index.php?z=u&mat_id=32.
2. *Фокин В. М.* Основы энергосбережения и энергоаудита / Фокин В. М. — М.: «Издательство Машиностроение-1», 2006. — 256 с.
3. Официальный сайт компании STEINEL — режим доступа: <http://steinel96.ru/node/711>.
4. Энергосбережение в жилищном фонде: проблемы, практика и перспективы. — М.: depa, Фонд «Институт экономики города», 2004. — 108 с.

УДК 336.71

А. М. Перехрест

ІНДИКАТОРИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Забезпечення фінансової стійкості банків є необхідною умовою для ефективного функціонування економіки України.

Розуміння фінансової безпеки конкретизується за допомогою системи кількісних та якісних показників-індикаторів, що визначають стан і рівень розвитку фінансової сфери економіки, та передбачає здійснення комплексу заходів, здатних забезпечити підтримку необхідного рівня її безпеки.

Відповідно до цього стан банківського сектору економіки як складної системи можна оцінити певним набором показників (індикаторів), які дозволяють говорити з відповідним ступенем ймовірності про поведінку і можливі реакції системи на внутрішні і зовнішні загрози.

Оскільки безпека системи передбачає тривале її функціонування і максимальне забезпечення інтересів усіх учасників, то, очевидно, що безпека банку пов'язана з таким поняттям, як передбачуваність його поведінки в майбутньому, що дозволяє підготувати та провести комплекс запобіжних заходів відносно тих чи інших загроз.

Таким чином, для ефективного управління і належного забезпечення рівня фінансової безпеки системи необхідно будувати прогнози її розвитку та здійснювати оцінку ступеня їх вірогідно-

сті. Для цього потрібно виділити певну кількість показників та визначити їх порогові значення, порушення яких робить поведінку банку як системи непередбаченою або хаотичною, тобто стан системи стає динамічно нестабільним.

Варто зазначити, що для порівняння вагомості різних загроз та визначення ступеня їх впливу на фінансову безпеку банку, необхідно здійснювати не лише якісні оцінки загроз (допустимі чи не допустимі), але й визначати їх кількісну характеристику.

Важливість чіткого визначення дійсного рівня індикаторів безпеки, на думку В. Сенчагова полягає в тому, що «параметри індикаторів та порогових значень дають кількісну оцінку, фіксують межі економічних та соціальних процесів, які визначають рівень безпеки основних сфер життєдіяльності суспільства» [1].

Порогові значення фінансової безпеки для банківської системи, на нашу думку, можна визначити як гранично припустиме значення будь-яких фінансово-економічних індикаторів, перевищення яких не дозволяє банкам функціонувати в нормальному режимі.

У системі фінансової безпеки комерційних банків показники повинні відображати основні сфери їх діяльності та бути достатньо простими, конкретними, наглядними, а також передбачати можливість нагляду і контролю.

Водночас, слід зазначити, що серед більшості показників, які зустрічаються у економічній літературі для оцінки фінансової безпеки, кількість показників, які мають відношення до банківської системи, вкрай недостатньо.

Основні показники, встановлені НБУ у якості обов'язкових нормативів діяльності банків відіграють важливу роль у забезпеченні стабільної роботи банків. Разом з тим, вони введені з метою забезпечення економічних умов стійкого функціонування вітчизняної банківської системи, тому відображають лише деякі аспекти фінансової безпеки і не можуть у повній мірі використовуватись для попередження чи зменшення економічних загроз. Безперечно, що дані показники створюють умови для стабільної роботи банківської системи та окремих банків, і деякі з них нами використовуються у якості індикаторів, однак в цілому, вони не передбачають ефективний процес розвитку комерційних банків та їх захист від попередження фінансових збитків. Крім того, самі по собі нормативи, як і контроль за їх дотриманням, не можуть запобігти небезпеці виникнення зовнішніх загроз.

Найбільшу увагу проблемам оцінки стабільності фінансових систем приділяє Міжнародний валютний фонд, який розробив

рекомендаційний документ щодо складання показників фінансової стійкості [2], які можуть бути використанні і як індикатори фінансової безпеки.

Ця система включає основний набір індикаторів 40 показників, що характеризують діяльність як депозитних, так і не фінансових корпорацій, домашніх господарств, стан фондового ринку та ринку нерухомості. Водночас слід зазначити, що серед усіх показників стійкості фінансової системи, рекомендованих МВФ, найбільша частка (25) припадає на показники, призначені для оцінки депозитних корпорацій (банків). Це свідчить про головну роль банків як основи інституціональної складової фінансового сектору в умовах фінансової нестабільності.

На підставі методології МВФ, Національний банк України визначає індикатори фінансової стабільності (ІФС) сектору депозитних корпорацій (банків), викладені в довіднику з компіляції індикаторів фінансової стабільності. Дані складаються та поширюються за 12 основними та 10 рекомендованими ІФС [3].

Отже стає очевидним, що, незважаючи на наявність певних позитивних оцінок, більшість показників-індикаторів фінансової стабільності, запропонованих МВФ, не в змозі адекватно відображати таку складну і внутрішню суперечливу категорію, як стабільність банківського сектору в цілому, і зокрема його фінансову безпеку.

З урахуванням вище викладених принципів, система показників (індикаторів) фінансової безпеки банків, на нашу думку, повинна включати індикатори та їх порогові значення, які характеризують наближення загроз. У зв'язку з цим, система індикаторів прив'язана до показників надійності та прибутковості які, з нашої точки зору, найбільш повно відповідають поставленим завданням. До них нами віднесено такі групи: показники ресурсного забезпечення, показники, які характеризують якість активів, ліквідність, валютне і інвестиційне забезпечення та прибутковість. Зазначені групи індикаторів, у принципі, відображають її відповідність основним функціям банків, а також дозволяють оцінити її якість. Однак вони не враховують зовнішні загрози, які виникають у процесі банківської діяльності, тому система індикаторів повинна бути доповнена групою макроекономічних показників, до якої нами включено: темпи інфляції, дефіцит поточного платіжного балансу, ступінь монетизації економіки, відношення сукупних активів банківської системи до ВВП, відношення грошової маси M2 до ВВП. Аналіз зазначених показників виявив негативні тенденції у діяльності банків, вихід порогових значень

яких за граничні межі вказують на реалізацію тих чи інших ризиків у діяльності банків та свідчить про реальну загрозу фінансовій безпеці банків.

Разом з тим, варто зауважити, що незважаючи на значну кількість досліджень відносно розробки критеріїв та показників фінансової стабільності, проблема значною мірою залишається не вирішеною, підтвердженням цього є відсутність якісних систем раннього попередження фінансових і банківських криз. Тому наразі постає питання розробки такої системи індикаторів, яка б завчасно могла сигналізувати про наближення фінансової нестабільності.

Література

1. Экономическая безопасность России: Учебник: 3-е изд., дополн. и перераб. Под ред. академика РАН В. К. Сенчагова. — М.: Бином. Лаборатория знаний. — 2009. — 815 с.
2. Показатели финансовой устойчивости. Руководство по составлению. — Вашингтон, округ Колумбия, США: Международный валютный фонд, 2007. — 312 с.
3. Індикатори фінансової стабільності: [Електр. ресурс]. — <http://www.bank.gov.ua/FSI/index.htm>.

УДК 338.487

В. М. Попов, В. Е. Попов

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ НА ОСНОВІ ДОСЯГНЕНЬ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ

Туризм є каталізатором розвитку дуже багатьох галузей і секторів народного господарства. У багатьох країнах ЄС, у США та інших розвинених країнах надходження від туризму складають від 25 % до 50 % валового національного продукту, в Україні сьогодні, на жаль, — біля 1 % [4, 5]. У зв'язку з цим, державні органи повинні підсилити увагу розробці, аналізу й плануванню пропозицій в області туризму.

Туризм успішно розвивається в тих країнах, де відбувається інтеграція держави і капіталу на основі господарських відносин, пов'язаних з контролюванням довгострокових програм; там, де в